

Informace ze zdravotnictví Středočeského kraje

Ústavu zdravotnických informací a statistiky
České republiky

Praha
24.8.2006

10

Psychiatrie vč. AT¹⁾ - návykových nemocí a sexuologie - činnost oboru ve Středočeském kraji v roce 2005

*Psychiatry incl. Alcohol and Drugs Guidance Centres and Sexology - Activity
in Branch in Středočeský Region in 2005*

Souhrn

Informace ze zdravotnictví kraje o činnosti oboru psychiatrie včetně AT a sexuologie ve Středočeském kraji v roce 2005 obsahuje údaje o ambulantní péči z oblasti sítě zdravotnických zařízení, personálního zajištění, činnosti a stručný přehled pacientů podle užívané psychoaktivní látky. Údaje jsou členěny dle druhu zdravotnického zařízení a dle území.

Summary

Information on health service activity in the branch of psychiatry including alcohol and drugs guidance centres and sexology in the Středočeský region in 2005 contains data about out-patient care from area of health service network, personnel capacity, activity and a brief overview of patients by used psychoactive substance. Data are presented by type of health establishment and by territory.

Podkladem pro zpracování dat o činnosti v oboru psychiatrie (vč. AT a sexuologie) bylo zjišťování ročním výkazem o činnosti zdravotnických zařízení. Uvedený výkaz vyplňuje každé ambulantní pracoviště psychiatrie, sexuologie, AT pracoviště, zařízení parciální hospitalizace, zařízení krizové intervence, pracoviště drogové závislosti a ambulantní pracoviště psychiatrických léčení. Údaje o využití lůžkového fondu psychiatrických oddělení lůžkových zařízení byly čerpány ze zpracování pololetního výkazu o lůžkovém fondu zdravotnického zařízení a jeho využití. Pro výpočet relací na počet obyvatel byly použity demografické údaje ČSÚ. Všechna ambulantní a lůžková zařízení daného oboru, bez ohledu na zřizovatele, mají uzákoněnou povinnost uvedené výkazy předkládat.

Formuláře výkazů a pokyny jsou vystaveny na internetu www.uzis.cz [NZIS/Výkazy 2005]. IZK o činnosti oboru psychiatrie včetně AT a sexuologie v kraji v předchozích letech jsou dostupné na internetových stránkách ústavu v části Rychlé informace.

Při rozboru dat, zvláště ukazatelů vztažených k počtu obyvatel kraje, bylo třeba mít na zřeteli, že zjišťování je prováděno v zařízeních na území Středočeského kraje a za pacienty, kteří zde byli ošetřeni (vyšetřeni). Svobodná volba lékaře a dopravní dostupnost hlavního města Prahy může vypovídací schopnost těchto údajů v některých případech výrazně zkreslit.

K 31. 12. 2005 bylo ve Středočeském kraji zaregistrováno celkem 67 ambulantních pracovišť poskytujících psychiatrickou péči. Údaje v tabulkách a grafech jsou však pouze za 65 ambulantních pracovišť, neboť 1 zdravotnické zařízení nepředložilo výkaz a 1 zařízení

¹⁾ Pracoviště AT - zdravotnická péče pro osoby závislé na alkoholu a psychoaktivních látkách

mělo přerušenu činnost. V mapě poskytovatelů zdravotní péče v oboru psychiatrie jsou zobrazena všechna zařízení i s detašovanými pracovišti, na rozdíl od počtu uváděného v tabulkách, které následují. Body v mapě označují místa, kde se nachází alespoň jedno zdravotnické zařízení poskytující psychiatrickou péči.

Ambulantní péče

Ambulantní psychiatrickou péči ve Středočeském kraji v roce 2005 zajišťovalo celkem 134 odborných pracovníků v rozsahu 92,27 úvazků a to včetně smluvních pracovníků (jsou zde započítáni ostatní odborní pracovníci ve zdravotnictví v rozsahu 6,15 úvazků, kteří nejsou uvedeni v tabulkové části). Z celkového počtu tvořili lékaři 55,5 % úvazků, přičemž většina z nich byli psychiatři. Proti roku 2004 se celkový počet úvazků lékařů téměř nezměnil, zatímco počet úvazků psychiatrů se snížil o 16,5 %. Většina lékařů pracovala v samostatných ordinacích, pouze 15,6 % v ambulancích lůžkových zařízení.

Vybavenost kraje odborníky v psychiatrické péči, měřená jejich počtem k počtu obyvatel je ve srovnání s celou republikou nižší. Zatímco v ČR připadlo na 100 tisíc obyvatel 6,95 lékaře, ve Středočeském kraji to bylo 4,42 lékaře. Vybavenost v kraji se proti roku 2004 snížila o 2,6 % (v ČR nepatrně zvýšila o 0,4 %). V dlouhodobém vývoji tohoto ukazatele se uvedená relace proti ČR zhoršila; růst podílu počtu lékařů v ČR k počtu obyvatel je ve srovnání se Středočeským krajem rychlejší. Jednotlivé okresy se liší svojí vybaveností odborníky. Nejvyšší je tento ukazatel v okrese Mladá Boleslav a Mělník (5,3 lékaře na 100 tisíc obyvatel), v okrese Praha - východ (5,1 lékaře) a naopak nejnižší je v okrese Příbram (2,7 lékaře) a v okrese Rakovník (3,8 lékaře).

Počet ošetření (vyšetření) v psychiatrických ambulancích se proti předchozímu roku zvýšil o 6 766 ošetření, tj. o 3,4 %. Na jednoho lékaře v kraji připadlo celkem 3 986 ošetření tj. o 187 ošetření více než v roce 2004, v ČR to bylo 3 774 ošetření na jednoho lékaře. Největší zatíženost vykávali lékaři v roce 2005 v okrese Rakovník (6 399 vyšetření na lékaře), nejnižší v okrese Mladá Boleslav (3 207 vyšetření na lékaře). Přestože má Středočeský kraj proti celé ČR nižší vybavenost lékaři, tak počet vyšetření na 1 lékaře je pouze o 212 vyšetření vyšší. Z porovnání počtu ošetření podle pohlaví vyplývá, že psychiatrickou péči vyhledávaly častěji ženy než muži; z celkového počtu ošetření (vyšetření) připadlo 62,7 % na ženy, což je o více jak dva procentní body více než v celé České republice.

Statistickým zjišťováním jsou sledovány též počty prvních ošetření pacientů v daném roce. V roce 2005 to bylo u lékařů ve Středočeském kraji 31 769 pacientů, což ve srovnání s předchozím rokem bylo o 1 448 více. První ošetření v hodnoceném roce vyhledalo 61,9 % žen.

V kraji jsou dvě ambulantní zařízení, v okrese Benešov a Kolín, která se specializují na léčbu dětí a dorostu. Proto také z pohledu věkové struktury pacientů byl v těchto okresech zaznamenán v roce 2005 nejvyšší podíl pacientů těchto věkových kategorií v kraji, a tím i nejvyšší podíl ošetření. Z celkového počtu ošetření dětí ve věku 0 - 14 let ve výši 5 781 ošetření bylo v uvedených okresech provedeno 3 730, tedy 64,5 %. Proti roku 2004 došlo k nárůstu tohoto ukazatele ve Středočeském kraji o 4,1 %.

Statisticky jsou též sledovány vybrané skupiny diagnóz, pro které byli pacienti v daném roce prvně ošetřeni. Nejčastějšími vyšetřeními, tak jako v jiných letech, byly u pacientů v roce 2005 neurotické poruchy (39,9 %) a afektivní poruchy (21,2 %). Dalšími častými poruchami, které byly u pacientů diagnostikovány, byly organické duševní poruchy a též schizofrenie, i když jejich výskyt byl v porovnání s předchozími skupinami diagnóz již nižší a procento ošetření pro tuto onemocnění bylo u organických duševních chorob 11,9 % a schizofrenie 6,8 %. Počet ošetření v přepočtu na 10 tisíc obyvatel je ve Středočeském kraji ve všech vybraných onemocněních značně nižší než v celé ČR. Největší je tento

rozdíl u vývojových poruch v dětství a adolescenci, kde je tento ukazatel ve Středočeském kraji o 55,4 % nižší než v ČR a u poruch vyvolaných alkoholem, kde je o 51,5 % méně případů na 10 tisíc obyvatel než v ČR. Právě na tyto ukazatele bude mít vliv blízkost hlavního města Prahy, kde jsou umístěna specializovaná pracoviště, která jsou využívána i obyvateli Středočeského kraje.

Počet pacientů AT pracovišť, kteří tvoří tzv. živou kartotéku, tzn. pacienti, kteří se aktivně léčí a navštívili pracoviště v daném roce alespoň 1x (tedy jejich záznam není starší než 1 rok) byl v roce 2005 vykázan v počtu 3 628 pacientů, z toho v souvislosti s alkoholem 48,2 % a v souvislosti s drogami 51,8 % pacientů. V přepočtu na 10 tisíc obyvatel je ve Středočeském kraji, ve srovnání s Českou republikou, o 11,6 pacienta s alkoholovým návykem méně (tj. o 43,3 %) a u osob užívajících drogy je sice jejich počet nižší, avšak tento rozdíl je menší (o 4,7 %). Výrazněji nižší je však podíl pacientů závislých na drogách. Ti tvoří 57,8 % z celkového počtu pacientů užívajících drogy v kraji, proti 80,4 % závislých v celé České republice. Avšak i v tomto případě může být část pacientů, bydlících ve Středočeském kraji, v kartotékách lékařů v Praze.

Lůžková péče

V nemocnicích Středočeského kraje není žádné lůžkové psychiatrické oddělení, v kraji jsou však k dispozici 2 odborné léčebny specializované na psychiatrii se 680 lůžky pro dospělé na 3 odděleních. K 31. 12. 2005 zabezpečovalo na těchto lůžkových odděleních péči 352,28 odborných pracovníků (počty pracovníků přepočtené podle délky úvazku), z toho 34,45 lékařů. Zatíženost zdravotnického personálu daná průměrným denním stavem obsazených lůžek na 1 odborného pracovníka byla v roce 2005 v těchto zařízeních o něco málo nižší než činil průměr v obdobných zařízeních České republiky - u lékařů 18 lůžek proti 19,1 v ČR a u sester u lůžka 2,8 lůžek proti 3,3 v ČR. V roce 2005 bylo na psychiatrických odděleních odborných léčebných ústavů Středočeského kraje hospitalizováno 3 091 pacientů. Vyšší nemocniční letalita oproti celorepublikovému průměru je ovlivněna již zmíněnou specializací jednoho ze zařízení na léčbu starších pacientů. Průměrná ošetrovací doba pacientů v kraji je téměř shodná s ČR. Využití lůžek na uvedených odděleních je poměrně vysoké, ale v roce 2005 bylo nižší než v ČR o 3,2 dne. Při porovnání ukazatelů s předchozím rokem nedošlo k žádným výraznějším změnám.

Dětské lůžkové psychiatrické oddělení není v kraji zastoupeno ani v nemocnicích ani v odborném léčebném ústavu. V ČR jsou 4 lůžková dětská psychiatrická oddělení se 119 lůžky v nemocnicích a další 2 oddělení s 270 lůžky v odborných léčebných ústavech. Hospitalizováno zde bylo celkem 2 169 dětí. Kromě toho je v ČR jedno oddělení gerontopsychiatrie v odborném léčebném ústavu s 30 lůžky, 74 hospitalizovanými a průměrnou ošetrovací dobou 126,6 dne.

Zpracovala: Božena Kubíková

ÚZIS ČR, Středočeský krajský odbor

Centrum Lípa, Seydlerova 2451, 158 00 Praha 5

tel.: 251 627 426

e-mail: kubikova@uzis.cz, <http://www.uzis.cz>

Poskytovatelé zdravotní péče v oboru psychiatrie ve Středočeském kraji

Beroun - název obce s rozšířenými pravocemi

* sídlo ambulantního zařízení

↑ sídlo lůžkového zařízení

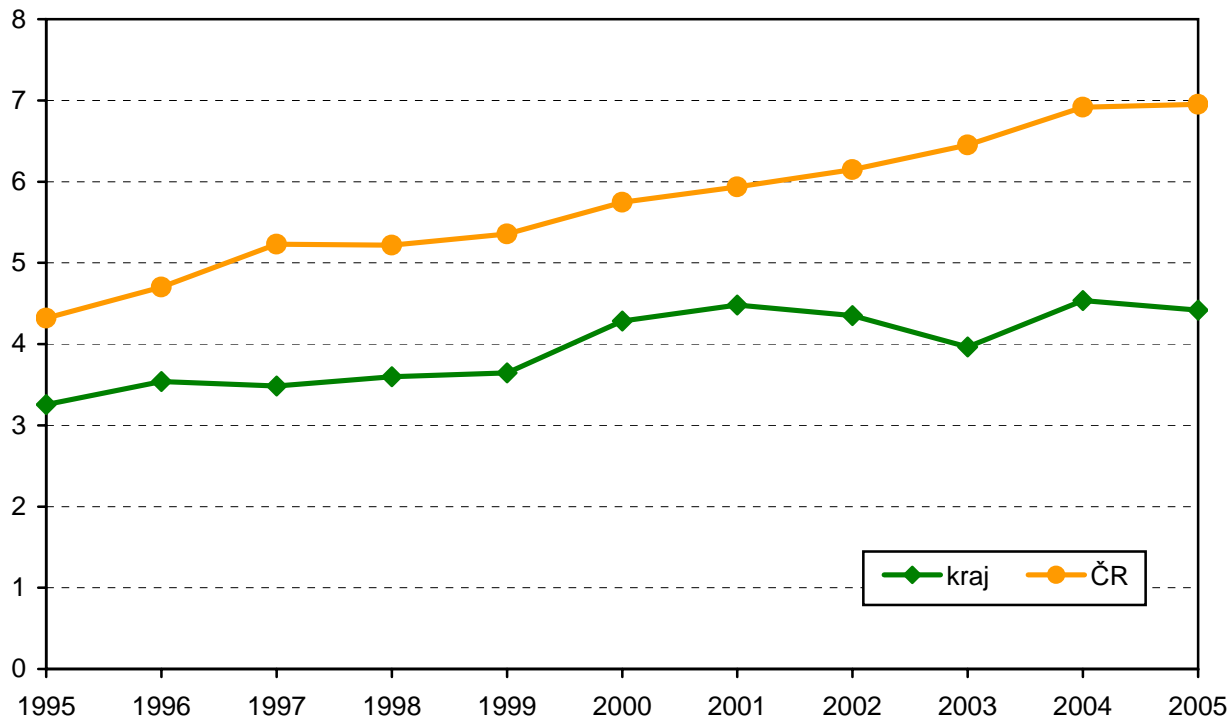
**Personální zajištění ambulantní péče dle poskytovatele péče
a dle územních celků**

	Počet ZZ a praco- višť	Počet pracovníků ¹⁾				ZPBD ²⁾
		lékaři		psycho- logové		
		celkem	z toho psychiatři			
dle poskytovatele péče						
Ambulantní část lůžkových ZZ	14	7,98	2,82	3,00	11,30	
Samostatná ordinace lékaře specialisty	44	40,85	37,55	0,75	17,72	
Ostatní ambulantní zařízení	7	2,34	1,70	0,20	1,98	
Kraj celkem	65	51,17	42,07	3,95	31,00	
dle území (okresů)						
Benešov	5	3,70	1,80	-	2,35	
Beroun	4	3,90	3,90	0,20	2,80	
Kladno	7	6,20	5,20	-	4,40	
Kolín	5	4,70	3,60	-	2,27	
Kutná Hora	4	3,30	2,00	-	2,50	
Mělník	6	5,05	4,05	1,00	3,00	
Mladá Boleslav	10	6,16	5,90	0,25	3,75	
Nymburk	7	3,74	3,02	-	1,62	
Praha- východ	4	5,50	5,50	-	2,75	
Praha-západ	5	4,00	2,50	0,50	0,90	
Příbram	5	2,86	2,60	2,00	3,26	
Rakovník	3	2,06	2,00	-	1,40	
Kraj celkem	65	51,17	42,07	3,95	31,00	
ČR	751	712,59	666,31	83,89	398,40	

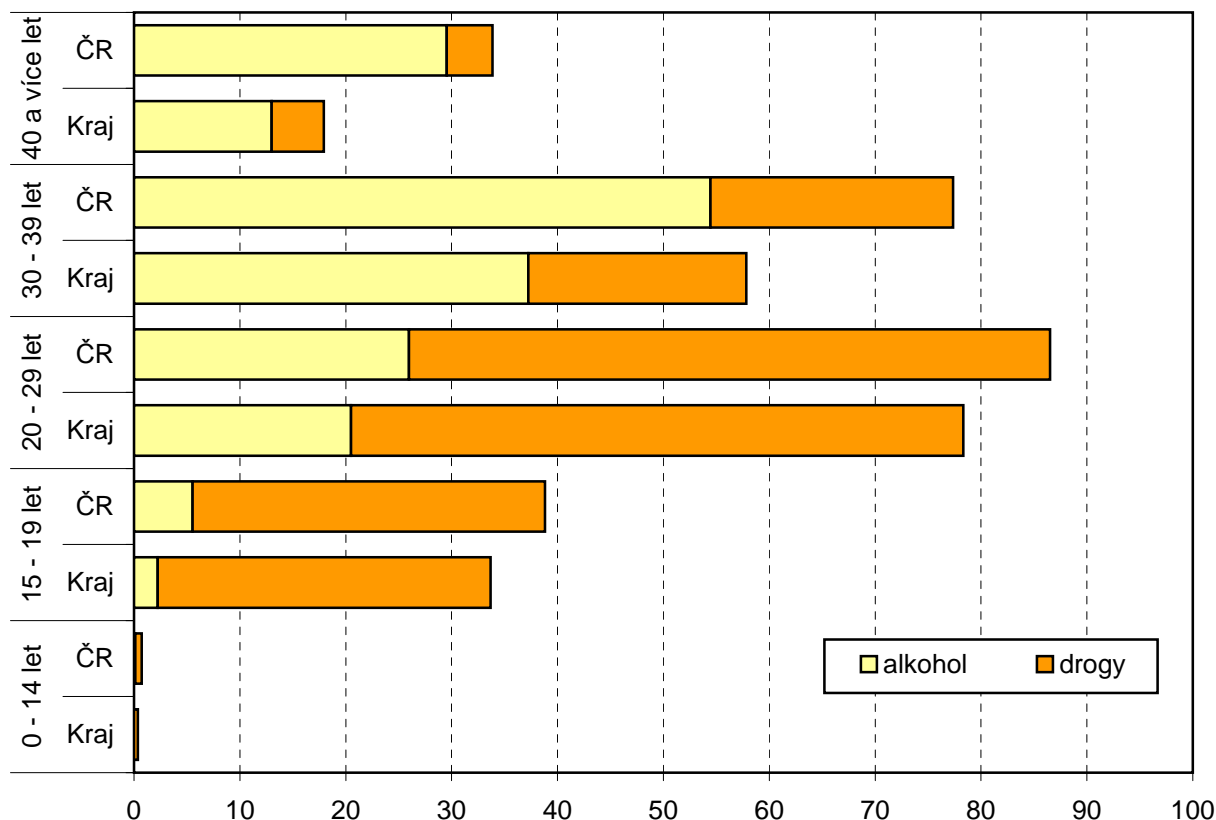
¹⁾ Součet úvazků, vč. smluvních

²⁾ ZPBD - zdravotničtí pracovníci nelékaři s odbornou způsobilostí bez odborného dohledu dle zákona č. 96/2004 Sb. o nelékařských zdravotnických povoláních § 5 - § 21

Počet lékařů na 100 000 obyvatel v letech 1995 - 2005

Pacienti ambulantních pracovišť AT dle užívané psychoaktivní látky na 10 000 obyvatel dané věkové skupiny

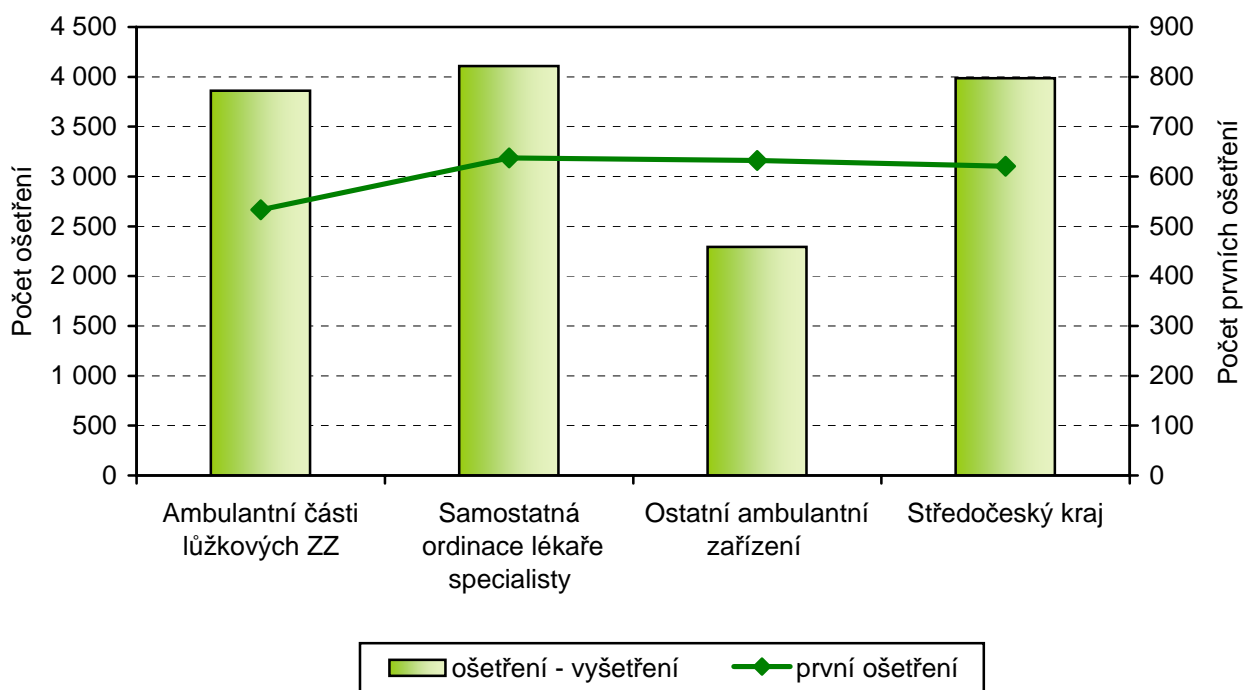
Ambulantní péče (počty ošetření - vyšetření) dle území

Území, okres	Počet ošetření - vyšetření			Počet prvních ošetření ¹⁾			Počet ošetření - vyšetření na 1 léčeného pacienta
	celkem	z toho žen (%)	z toho dětí ²⁾ (%)	celkem	z toho žen (%)	z toho dětí ²⁾ (%)	
Benešov	16 147	55,12	16,93	2 817	56,02	5,32	5,73
Beroun	15 269	68,27	-	2 089	67,35	-	7,31
Kladno	24 830	65,16	0,01	4 239	64,87	0,02	5,86
Kolín	18 793	67,01	5,30	2 513	63,55	11,18	7,48
Kutná Hora	15 708	66,24	0,01	1 606	64,82	0,06	9,78
Mělník	19 939	57,30	1,38	3 063	62,29	2,74	6,51
Mladá Boleslav	19 753	63,71	1,75	2 650	57,55	7,66	7,45
Nymburk	13 365	71,74	2,12	2 161	74,41	4,30	6,18
Praha - východ	18 258	61,58	4,75	3 232	65,87	1,73	5,65
Praha - západ	14 736	50,49	1,44	1 542	47,92	3,31	9,56
Příbram	13 989	61,83	0,46	2 820	59,65	0,96	4,96
Rakovník	13 182	64,13	-	3 037	55,84	-	4,34
Středočeský kraj	203 969	62,70	2,83	31 769	61,88	2,98	6,42
ČR	2 689 389	60,54	3,49	450 166	59,32	5,01	5,97

¹⁾ Počet prvních ošetření v daném roce odpovídá počtu léčených pacientů v daném roce

²⁾ Osoby ve věku 0-14 let

Počet ošetření - vyšetření a prvních ošetření na 1 lékaře dle druhu zdravotnického zařízení

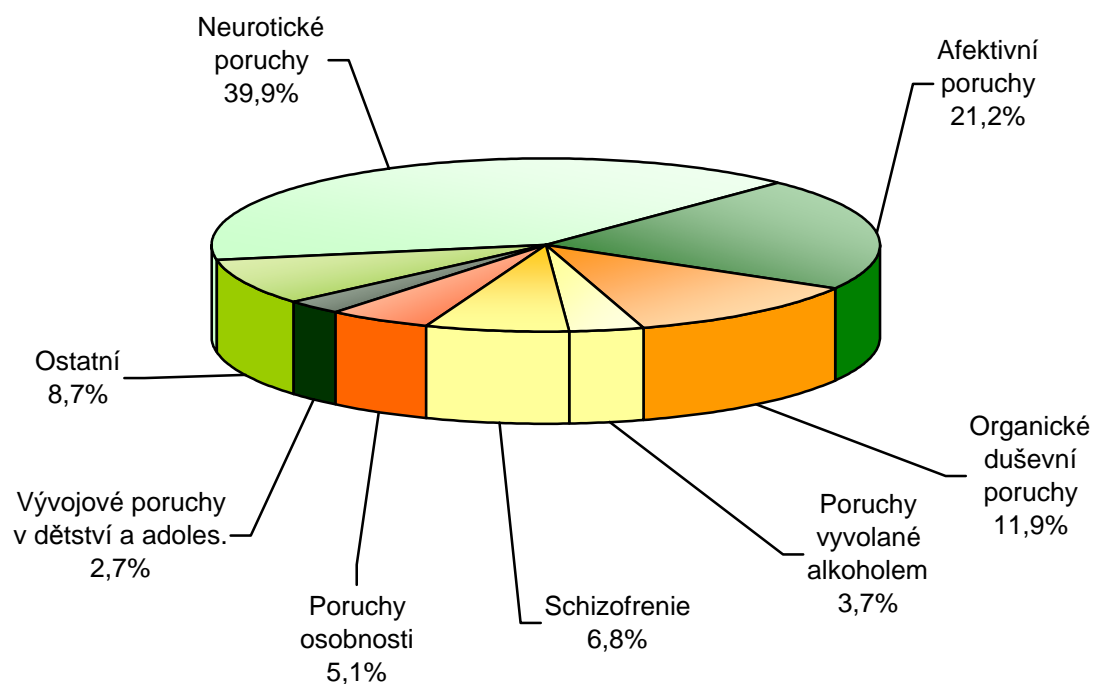
Léčení pacientů*) pro vybraná onemocnění

Vybraná onemocnění (diagnóza MKN-10)	Počet prvních ošetření pro vybrané onemocnění		
	Středočeský kraj absolutně	na 10 000 obyvatel ¹⁾	
		Středočeský kraj	ČR
Organické duševní poruchy (F00-F09)	4 644	40,38	49,56
Poruchy vyvolané alkoholem (F10)	1 429	12,42	25,63
Poruchy vyvolané ostatními psychoaktivními látkami (F11-F19)	1 107	9,63	12,65
Schizofrenie (F20-F29)	2 639	22,95	40,19
Afektivní poruchy (F30-F39)	8 264	71,85	88,43
Neurotické poruchy (F40-F48, F50-F59)	15 533	135,05	173,61
Poruchy osobnosti (F60-F63, F68-F69)	1 992	17,32	25,41
Sexuální poruchy, deviace (F64-F66)	129	1,12	2,88
Mentální retardace (F70-F79)	1 549	13,47	16,66
Vývojové poruchy v dětství a adolescenci (F80-F98)	1 053	43,17	96,71
Neurčená duševní porucha (F99)	233	2,03	2,57
Neplodnost (N46, N97)	365	3,17	2,45

*) Počet prvních ošetření pro danou diagnózu (pacient může být započítán tolikrát, pro kolik onemocnění byl prvně ošetřen)

¹⁾ U onemocnění vývojové poruchy v dětství a adolescenci je přepočítáno na 10 000 obyvatel ve věku 0-19 let

Struktura prvních ošetření pro vybraná onemocnění

Vyžívání lůžkového fondu psychiatrických oddělení nemocnic a odborných léčebných ústavů (OLÚ) a zatížení zdravotnických pracovníků

Ukazatel	OLÚ	
	kraj	ČR
Počet oddělení	3	28
Počet pracovníků ¹⁾		
lékaři	34,45	449,61
ZPBD ²⁾	221,20	2 782,11
sestry ²⁾ u lůžka	221,20	2 624,67
ZPOD ²⁾ u lůžka	96,63	1 186,63
Průměrný počet lůžek	680,00	9 325,90
Průměrný denní stav obsazených lůžek		
celkem	618,0	8 569,8
na 1 lékaře	18,0	19,1
na 1 sestru ²⁾ u lůžka	2,8	3,3
Počet lékařů na 100 lůžek	5,07	4,83
Počet ZPBD ²⁾ na 100 lůžek	32,53	29,90
Počet hospitalizovaných	3 091	42 362
Nemocniční letalita	75,8	39,8
Využití lůžek ve dnech	332,2	335,4
Průměrná ošetrovací doba	73,1	73,8
Prostoj lůžek ³⁾	6,4	5,6

¹⁾ Součet úvazků

²⁾ Zdravotničtí pracovníci dle zákona č. 96/2004 Sb.

ZPBD - zdravotničtí pracovníci nelékaři s odbornou způsobilostí bez odborného dohledu (§ 5 - § 21)

sestry - všeobecné sestry a porodní asistentky (§ 5 - § 6)

ZPOD - zdravotničtí pracovníci nelékaři pod odborným dohledem nebo přímým vedením (§ 29 - § 42)

³⁾ Ve dnech na 1 hospitalizovaného z lůžek schopných provozu

Seznam OLÚ s psychiatrickým oddělením v kraji:

Psychiatrická léčebna Kosmonosy

Sanatorium Topas, s.r.o., Škovorec